

V. Ulusal Yayın Kongresi Kütüphaneler ve Derleme Sorunları Komisyonu Raporu*

5th National Publication Congress Commission Report on Libraries and Deposit Problems**

Anahtar Sözcükler: *Ulusal Yayın Kongresi; kütüphaneler; derleme*

Keywords: *National Publication Congress; libraries; deposit*

Türkiye’deki bütün kütüphane türleri ulusal kütüphane sisteminin parçası olarak görülmeli ve bütünsel bir bakış açısı ile ele alınmalıdır. Bir kütüphane türüne ilişkin eksiklik ve sorunların diğer türlere yansyacağı unutulmamalıdır. Bu çerçevede, Türkiye’deki kütüphane hizmetlerine yönelik bir “ulusal kütüphane politikası” oluşturulmalı, bu politika ulusal kültür ve eğitim politikalarının bir parçası olarak da düşünülmelidir. Bu kapsamda ülkemizde kütüphanecilik alanında oluşturulacak politikalara, bu alanda yapılacak uygulamalara ve yeni yapılanmalara ilişkin Avrupa Birliği ülkelerince gerçekleştirilen en iyi uygulama örnekleri de incelenerek ihtiyaçlara yönelik çözümler geliştirebilme olanağı mevcuttur. Buna yönelik araştırma ve altyapı hazırlıklarına Avrupa Kültür Programı’ndan büyük ölçüde finansman sağlanabilir.

---

*Komisyon üyeleri Raşit Çavaş, Mustafa Kılıç, Sabri Koz, Tuncel Acar (Kütüphaneci), Cengiz Arslan (Kütüphaneci), Günay Uysal (Kütüphaneci), Ali Fuat Kartal (Kütüphaneci), Prof. Dr. Doğan Atılğan (Kütüphaneci), Prof. Dr. Bülent Yılmaz (Kütüphaneci), Mehmet Toprak (Kütüphaneci), Ebru Kaya (Kütüphaneci), Erol Yılmaz (Kütüphaneci), Özer Daşcan, Koray Barış İncitmez, Hicabi Kırılğaç, Prof. Dr. Vahit Bıçak, Nezih Başgelen, Ahmet Vural, Ramazan Apaydın, Hale Ural, Arif Bük, Ebru Uygun, Gülsün Kaya, Vecdet Fehmi Şendil ve Aysan Şakar tarafından 4-5 Aralık 2009 tarihinde Kongreye sunulan rapor.

**Report submitted to Congress by Members of the Commission on 4-5 December 2009.

1. Okul kütüphaneleri, konusunda üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Kitap okuma alışkanlığı kazandırma ve kütüphane kullanımı ile ilgili olarak okullarda eğitim verilmelidir. MEB, okul kütüphaneleri için her yıl düzenli bütçe ayırmalıdır. Okul kütüphanelerinin işlevlerini düzenleyen mevzuat, çağın hizmet anlayışına uygun olarak yeniden değerlendirilmelidir. Ayrıca MEB, okul kütüphanelerinde Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu kütüphaneciler istihdam etmelidir.
2. Halk kütüphaneleri gerekli hukuksal, yönetsel ve finansal koşullar oluşturulmadan yerel yönetimlere devredilmemelidir. Devir işlemlerine ilişkin süreç, profesyonel bir mesleki komite tarafından planlanmalıdır.
3. Türkiye'deki kütüphanelerin işlevlerini düzenleyen çerçeve bir yasa çıkarılmalı, yürürlükteki mevzuat, ülke koşulları ve dünya standartları esas alınarak yeniden gözden geçirilmelidir.
4. Halk kütüphanelerine yayın seçme işi yerel koşullar göz önünde bulundurularak yerinden yapılmalı, merkezden yayın alımları en aza indirilmelidir. Merkezden alımlarda şeffaf olunmalı ve objektif ölçütler kullanılmalıdır.
5. Halk, okul ve çocuk kütüphanelerinin niteliği artırılmalı, kütüphane gereksinimi olan yerlerde yeni kütüphaneler açılmalıdır. Yeni kütüphaneler açılırken nitelikten ödün verilmemelidir. Kütüphane binalarının gereksinimleri karşılayacak düzeye çıkarılması için girişimler yapılmalıdır.
6. Kütüphanelerimizin dünya standartlarında hizmet üretebilmeleri için bütçe ve personel açısından desteklenmeleri gerekmektedir. Bu konuda Milli Kütüphane'ye özel bir duyarlılık gösterilmelidir. Kütüphaneciler "657 sayılı Devlet Memurları Kanunu"nda yer aldıkları Genel İdari Hizmetler sınıfından Teknik Hizmetler Sınıfına geçirilmeli ya da *Bilgi Hizmetleri Sınıfı* adıyla yeni bir sınıf oluşturularak teknik hizmetler sınıfının olanaklarından yararlanmaları sağlanmalıdır. Her kütüphane yöneticisinin kütüphanecilik eğitimi almış profesyonel bir kütüphaneci olması sağlanmalıdır.
7. Her yayının iç kapağında standart bibliyografik künye (CIP) olmalı, latin alfabesi dışında yayımlanan kitapların künyesi mutlaka latin harfleriyle de yer almalıdır. ISBN, ISSN, ISMN vb. kodlamaların kullanımı teşvik edilmelidir. Bibliyografik denetim ve derleme çalışmalarının sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için tüm bu işlemler, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı tek bir merkezden yönetilmelidir. Derleme konusunda yaşanan aksaklıkların (derleme kaçağı, mekan, personel vb.) giderilmesi için, TBMM Genel Kurulunda görüşülmek üzere bekleyen *Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eselerini Derleme Kanunu Tasarısı*'nın bir an önce yasalaşması için çaba sarf edilmelidir. Derlemenin en az kütüphaneler kadar yayıncılık için de çok önem taşıdığı konusunda sektör bilinçlendirilmelidir.

8. Bütün kütüphanelerde elektronik kaynak ve hizmetler geliştirilmeli ve desteklenmelidir. Ulusal kültürel mirasın dijitalleştirilmesi konusundaki çalışmalar planlı bir biçimde yürütülmeli ve kullanıcıların hizmetine sunulmasına hız verilmelidir.
9. Okurları kütüphanelerden uzak tutan, kitapların suç unsuru olarak gazete ve televizyonlarda sergilenmesi önlenmeli, kitap okuma ceza olmaktan çıkarılmalıdır. Kütüphane kullanımı ve okuma alışkanlığı kazandırma ve yaşam boyu öğrenme sürecinde devlet öncülük etmelidir.
10. Kütüphanelerdeki telif hakları ihlalleri engellenmeli, fotokopi çekimleri yasal bir düzenleme ile kontrol altına alınmalı, kullanıcı hizmeti verenler telif hakları konusunda bilinçlendirilmeli ve meslek ahlak ilkelerine uymaları sağlanmalıdır. Kütüphanelerde okuyucu tarafından ödünç alınan her kitap için kitap bedelinin en az binde biri oranında telif kullanma bedeli hak sahibine ilgili kuruluşlarca belirli periyotlarda ödenmelidir.
11. Basın kanunu gereği savcılıklara verilen kitaplar, dava açma süresi bittikten sonra bağış ve değişim amaçlı kullanılmak üzere Milli Kütüphaneye verilmelidir. Bu kitapların takibi için yasal düzenleme yapılmalıdır.
12. Dijital yayıncılık ve dijital haklar için gerekli yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır.
13. Geçmişin mirası geleceğin yol göstericisi olan arşiv belgelerinin toplum hizmetine sunulması için yapılan çalışmalara hız verilmelidir.
14. Kütüphanecilik (Bilgi ve Belge Yönetimi) eğitiminde kütüphanelerin gereksinimlerini karşılayacak insan gücünün yetiştirilmesi için mesleğin uygulamacılarıyla işbirliğine gidilmelidir. Eğitim programları, uluslararası yaklaşımlar, ülke gerçekleri ve uygulamadaki gereksinimler göz önüne alınarak oluşturulmalıdır. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri, ülkemizdeki kütüphane hizmetlerinin gelişmesi ve yasal düzenlemelerin hazırlanması aşamasında öncülük ve önderlik yapmalıdır.
15. Engelliler için her halk kütüphanesinde özel bölümler açılmalı, Braille alfabesiyle kabartma kitaplar ve sesli kitaplar alınmalı ve bu alandaki yayıncılar desteklenmelidir.
16. Kütüphaneler ve yayınevleri yeni çıkan yayınların okurlara duyurulmasında işbirliği yapılmalıdır.